

predavanje br.3

**ASPEKTI RAZVOJA LIČNOSTI DETETA U PRIPREMNOM
PREDŠKOLSKOM PROGRAMU**

- SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ
- FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE
- RAZVOJ GOVORA, GOVORNOG STVARALAŠTVA I KOMUNIKACIJE (UVOĐENJE DETETA U SVET SLOVA I PISANU REČ)
- JA I SVET OKO MENE

SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ

V A Ž N O :

- Podržati dečji razvoj tako što ćemo im omogućiti da osveste svoj emocionalni život i svoje emocionalne reakcije
- Da nauče da ih prepoznaju
- Razlikuju
- Prepoznaju njihove telesne manifestacije (gde osećaju radost, bes, ljubav, strah)
- Da ih verbalizuju (nazovu pravim imenom)
- Da znaju zašto se tako osećaju i kako treba da reaguju, odnosno – kakve mogućnosti za akciju imaju
- Da dete zna da izađe na kraj sa svojim emocionalnim stanjima
- Da zna da kultiviše emocije, da shvati da su emocije sastavni deo života i da nisu uvek prijatne

Emocionalna inteligencija

- Autor Daniel Goleman, knjiga “Emocionalna inteligencija “ :

“Emocionalna inteligencija je drugačiji način da se bude pametan. Ona uključuje znaje o onome što osećate i korišćenje vlastitih osećaja za donošenje dobrih odluka u životu. To je sposobnost upravljanja mučnim raspoloženjima i sposobnost kontrole nagona. Ona znači i da ste motivisani i da ostajete puni nade i optimizma i onda kada doživljavate neuspeh na putu ostvarenja nekog cilja. To je i empatija – znanje o tome šta drugi ljudi osećaju. To su i socijalne veštine – dobro slaganje sa drugima, upravljanje emocijama u odnosima, sposobnost uveravanja i vođenja drugih. “

DOMINANTNI CILJEVI

- Pomoći deci da budu svesna sebe, svojih osobnosti, međusobnih razlika i sličnosti
- Razvijati kod dece pozitivnu sliku o sebi, poverenje u sebe, svest o sopstvenom kontinuitetu
- Omogućiti deci da diferenciraju emotivna stanja i kultivišu emocionalne reakcije
- Podsticati saradnju i razmenu
- Podsticati jačanje dečijeg unutrašnjeg “ JA “
- Učiti ih da poštuju sebe i druge
- Razvijati njihovu autonomiju i emocionalnu stabilnost

IGRE I AKTIVNOSTI

- ❖ **KRUG POZDRAVA I IMENA** (igra počinje predstavljanjem, izgovaranjem svog imena, slede različite varijacije igranja imenom, deca izgovaraju svoje ime šapatom i glasno, pojedinačno i svi zajedno, svako dete predstavlja sebe pokretom- što smešnije, pevajući svoje ime, unakrsnim predstavljanjem, naizmeničnim ,...)
- ❖ **ZAMISLIMO DA SMO BEBE KOJE SU TEK ROĐENE** (zašto bebe plaču pri rođenju; šta male bebe urade odmah kad se rode; kad bih bio sebi kum koje bih ime izabrao)
- ❖ **KUMOVANJE** (deca su u paru okrenuta jedno prema drugom i kumuju – daju imena jedni drugima ali uz objašnjenja zašto baš to i to ime..svako sa svojim kumom seda za sto i crtaju bedž, svako crta nešto što voli, nešto što će biti njegov znak; završeni bedževi se u krugu objašnjavaju, postavljaju ih pored fotografija, prvo svoje a onda kumove, svako izgovara svoje a onda i ime koje je dobio na kumovanju)

- ❖ **ŠTA MI SE DOPADA KOD MENE** (predstavljamo se tako da se ne oslanjamo samo na fizičke attribute; svaka se igra završava ritualno – razmenom pozitivne energije, rukovanjem, zajedničkim pljeskanjem
- ❖ **MOJ BES** (prepoznavanje emotivnih stanja ; u odnosu na stanje dramtizovati emocije; donositi slike iz časopisa sa karakterističnim likovima za emocionalna stanja; organizovanje prostora sa balonima, kartonskim kutijama i rekvizitima koji omogućavaju da se oslobodi “ višak energije “)
- ❖ **MOJE ŽELJE** (kutije za skupljanje želja, tzv. željarnice – pitanja : šta je želja, gde želje budu, odakle se pojavljuju, kakve želje mogu biti, koje su to ružne želje, koje su želje nemoguće)
- ❖ **MOJE MOĆI** (papir, olovke u boji, čarobnjakov šešir, plašt ; pitanja : da li to neko može da uradi , možete li vi to , hoćete li nekad moći , mogu li to odrasli , ko još može , da sam ja – neko , šta bih radio)

- ❖ **LIČNI KOVČEŽIĆ** (dečija potreba za privatnošću, bira pod kojim uslovima i kome želi da poveri svoje lične stvari, misli, osećanja, želje)
- ❖ **PORODIČNI SPOMENAR** (stvaranje dečje slike o sebi, sopstvenom poreklu, neponovljivosti)
- ❖ **TO SAM JA** (igri prethodi razgovor roditelja i dece o tome na koga liče, kako se to zna , po čemu)
- ❖ **TO SMO MI** (svaka porodica ostavlja otisak šake, prsta , dlana, usana kao simbol svoje zajednice – porodični grb)
- ❖ **PORODIČNO STABLO** (aktivnost na oživljavanju starih porodičnih fotografija , KO JE SVE TREBAO DA SE RODI DA BIH SE JA RODIO)
- ❖ **JA IMAM PRAVO DA ...** (Bukvar dečjih prava , Konvencija o pravima deteta)

FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE

- ❖ PREVENTIVNE AKTIVNOSTI I IGRE UZ PRIMENU SITNIH REKVIZITA (hvatanje, podizanje i spuštanje sunderčića na tlo jednom pa drugom nogom; bacanje u cilj preko prepreke ;bacanje u parovima)
- ❖ IGRE REKVIZITA U ELEMENTARNIM IGRAMA
- ❖ PRAVLJENJE FIGURA OD SITNIH REKVIZITA (igre palicama; igre obručem ; igre čunjevima ; hodanje po neravnoj podlozi)
- ❖ PREVENTIVNE VEŽBE I IGRE UZ PRIMENU MEDICINKE ILI TEŽE LOPTE (poligon)
- ❖ OSNOVNE MOTORIČKE NAVIKE I ELEMENTARNE IGRE (hodanje, trčanje, skakanje, puzanje, provlačenje, penjanje, vučenje, potiskivanje, guranje, gađanje, povlačenje, bacanje, hvatanje, kolutanje, kotrljanje, vožnja bicikla, aktivnosti u vodi, aktivnosti na snegu)

RAZVOJ GOVORA, GOVORNOG STVARALAŠTVA I KOMUNIKACIJE

UVOĐENJE DETETA U SVET SLOVA I PISANU REČ – METODIČKE PREPORUKE

- ❖ Pripremu vršiti isključivo kroz igru i igrovne materijale i to **onoliko koliko dete pokazuje interesovanja i potrebe za svet slova i pisanu reč**
- ❖ U početku deci ponuditi samo velika štampana slova jer ih lakše uočavaju i brže pamte a i jednostavnije su za crtanje, modelovanje i otiskivanje
- ❖ Davati im kartončiće sa sličicama i slovima, raditi putem asocijacije SLIKA – SLOVO
- ❖ U igrama slovima polaziti od interesovanja dece, potreba, predznanja i iskustava

- ❖ Rad sa slovima organizovati individualno, u parovima, u manjim grupama ili frontalno
- ❖ Uvek odjednom davati sva slova azbuke i to uvek više istih slova (npr. A,A,...M,M,...T.T,... kako bi dete moglo praviti različite reči : MAMA, TATA...)
- ❖ Dete uspešno precrtava štampana slova. Ako pogreši, vaspitač ga ne ispravlja tako što mu svojom ili njegovom rukom napiše kako treba, već tako što ga upućuje na slikovnicu, slovaricu ili na neki drugi tekst da pronade to slovo, da ga uporedi i samo otkrije grešku, a zatim na svoj način da samo popravi slovo – ispravi grešku
- ❖ Deci treba ponuditi isto slovo u različitim veličinama i bojama , sa sličicama različitih predmeta a koje se odnose na to konkretno slovo kako deca ne bi vezivala određeno slovo samo za jedan određeni predmet ili boju
- ❖ Kad dete uspostavi koordinaciju OKO – RUKA nuditi raznovrsnije aktivnosti za upoznavanje slova

- ❖ Pomoći mu da ovlada prostornim relacijama na prostoru papira : GORE, DOLE , LEVO, DESNO, LEVI UGAO GORE (TRI POJMA), DESNI UGAO DOLE, NA SREDINI LISTA, ISPOD, IZNAD, itd.
- ❖ Preporučuje se sveska bez linija formata A4 kako dete prilikom crtanja, precrtavanja, pisanja štampanih slova ili crtanja skupova iz matematike ne bi bilo ograničeno i kako bi se slobodno izražavalo
- ❖ Usmeravati pažnju deteta na pojam i bogatstvo linija (otvorena, zatvorana, prava , kosa) i to kroz praktične likovne, muzičke i intelektualne aktivnosti koje imaju igrovni karakter
- ❖ DECU NE UČIMO PISATI

ŠČITAVANJE

- ❖ Najvažnija etapa u procesu uvođenja deteta u čitanje
- ❖ Pravilno ščitavanje znači slivanje glasova bez predaha u celinu koja nešto znači, tj . U REČ
- ❖ Posao učitelja a ne vaspitača, ali dete ne zaustavljamo u nameri da nam samo pročita ono što misli da može
- ❖ Nije cilj da dete na predškolskom uzrastu savlada tehniku ščitavanja već da **ONOG MOMENTA KADA POKUŠA DA ČITA, TJ. DA PROČITA NAPISANU ILI SLOŽENU REČ KOJU JE SAMO SASTAVILO - TO UČINI NAJISPRAVNIJE**

MOGUĆI CILJEVI :

- ❖ Podsticati razvoj motoričkih sposobnosti (IGRE MODELIMA SLOVA)
- ❖ Prepoznavanje i usvajanje štampanih slova
- ❖ Sastavljanje reči na osnovu poznatih slova
- ❖ Uočavanje reči i grafičko prikazivanje
- ❖ Uočavanje karakterističnih reči i uočavanje glasova u njima (npr. mačak – Čačak)
- ❖ Rad na auditivnoj diskriminaciji :uočavati glasove u rečima a onda menjanjem jednog glasa u reči, sastavljati nove reči
- ❖ Obogaćivanje vizuelne percepcije; vizuelno razlikovanje glasa i slova (glas slušamo, čujemo, izgovaramo a slovo pišemo i vidimo)

- ❖ Analiza glasovne strukture reči, građenje reči i grafičko predstavljanje slova, reči i rečenice
- ❖ Shvatanje slova kao pisanog znaka za glas, razlikovanje glasa i slova (GLAS SLUŠAMO, ČUJEMO, IZGOVARAMO A SLOVO PIŠEMO I VIDIMO)
- ❖ Uočavanje glasova u rečima : inicijalni, finalni i medijalni glasovi
- ❖ Dečje pravljenje svojih prvih slikovnica, slovarica i bukvara , stripova, knjiga i novina, pisanje “ pisama “ , izveštaja sa izleta, pravljenje albuma, zbirki brojalica, prvih slikovnica, priča, itd.

IGRE I AKTIVNOSTI

- IGRE PREPOZNAVANJA SLOVA
 - ❖ Isecanje poznatih slova
 - ❖ Slovo po slovo – reč
 - ❖ Otiskivanje slova ili reči raznim šablonima
 - ❖ Vajanje slova
 - ❖ Doprši slovo linijama ili tačkama
 - ❖ Sastavi slovo od ponuđenih elemenata (koji mogu biti duži ili kraći)
 - ❖ Slagalice sa slovima
 - ❖ Dodaj slovo pa ćeš dobiti reč (D_VO, M_R_O, M _Š)
 - ❖ Igre slovnim kockama
 - ❖ Igre modelima slova
 - ❖ Oživi početno slovo imena
 - ❖ Kolaž slova

- ❖ Moji crteži na slova koja znam
- ❖ Želeo bih da moja slova izgledaju ovako :
- ❖ Crteži na početno slovo svog imena, azbuka u džepovima (platno u vidu panoa sa 30 jednakih džepova i jednim većim džepom, na svakom džepu jedno našiveno slovo, stavljaju se predmeti koji počinju na određeno slovo tamo gde pripadaju)
- ❖ Loto slova (gotove, kupljene loto igre)
- ❖ Domino slova
- ❖ Otkrivamo tajnu slova (belom svećom ili belom voštanom kredom deca crtaju – pišu slova na belom papiru a sadržaj je tajna sve dok se crtež ne premaže obojenim tušem)
- ❖ Ne ljuti se slovo, ne ljuti se čoveče (igru počinje dete koje prvo kaže neku reč sa slovom A. Pobednik je ko prvi stigne do slova Š, krećući se po tabli uz pomoć kockice)
- ❖ Slovne karte – Bukvarijada (igra sa špilovima karti sa pisanim i štampanim slovima, sa odgovarajućom sličicom u sredini, tehnika sparivanja)

- ❖ Igre asocijacije na slovo, prepoznavanje slova
- ❖ Pogodite koje slovo prikazujem (igra ruku i tela)
- ❖ Tangram slova
- ❖ Naš bukvar
- IGRE U CILJU POVEZIVANJA POJMOVA GLAS – SLOVO

- UOČAVANJE MESTA GLASA I SLOVA U REČIMA, GLASOVNA ANALIZA **NAJTEŽI** JE ZADATAK ZA DETE
- NAJLAKŠE UOČAVAJU **POČETNI**, INICIJALNI GLAS A TEK KASNIJE FINALNI, PA MEDIJALNI
- PRI IZGOVARANJU TEŽE IM JE DA IZGOVORE REČ BEZ **POČETNOG** NEGO BEZ ZADNJEG GLASA

GLASOVNA STRUKTURA REČI

❖ Napraviti kraću reč od duže!

PETAO – PET

RUKAVICA – RUKA

❖ Napraviti dužu reč od kraće !

PET – PETICA, PETAK

MIŠ – MIŠOLOVKA, MIŠA

❖ Ponuditi listu parova reči (ne više od 8 reči)

LJUBIČICA – DRVO

DŽIN – PATULJAK

IGRA – DRUGARSTVO

Zahtevati od dece da odrede koja je reč duža, koja kraća.

❖ Smisli jako kratku reč

❖ Smisli neobičnu, čudnu reč

❖ Smisli dugačku reč

❖ Smisli običnu reč

❖ Igra građenja reči

Pravimo jednosložne, troglasne, proste reči !

(poći od inicijalnog glasa, deca dodaju ostalo)

Primer :

Vaspitač :M Deca: IŠ (MIŠ)

Vaspitač :P Deca: AS (PAS)

Kako će se zvati miš bez prvog glasa?

Miš – iš, Konj - onj .

- ❖ Gradimo nove reči dodavanjem i oduzimanjem glasova (od dve reči pravimo jednu miš – olovka – mišolovka)
- ❖ Reči koje se teško izgovaraju (govorimo reči koje smo čuli a ne znamo šta znače)
- ❖ Proširujemo rečnik rečima izvan neposrednog dečijeg iskustva

- Igre rečima
- ❖ Odabiramo : smešne reči , lepe reči, ružne reči
- ❖ Izmišljamo nove reči
- ❖ Priče sa najlepšim rečima
- ❖ Pravimo reči – igre naloga (sastaviću reč koja je ime male životinje – miš.Sad ćemo na kraju reči dodati A. Dobili smo MIŠA. Sad ću zameniti prvo slovo sa K.....)
- ❖ Pokretna slova – pokretne reči (Vlada, ako V ode dobija se Lada.....)
- ❖ Izmisli reči koje počinju glasovima P, O, G itd.
- ❖ Izmisli reči koje se rimuju (stolica – polica)
- ❖ Izmisli reči koje su suprotne po značenju (star – mlad)
- ❖ Pronalazimo reči koje se izgovaraju i čitaju isto i sa leve i sa desne strane (pop, ovo, ono, ana voli milovana, ala, kapak, potop)

- ❖ Pronalazimo reči koje imaju dvosmerna značenja (raž, koš, vis, sir, sat, avala, aćim, val, valjak, vaš, voz, nas, mir)
- ❖ Otkrij šta je ovde smešno –(vaspitač govori iskrivljene rečenice a deca ih pravilno formulišu : Brava otvara ključ; Mačka se plaši miševa; Pismo nosi poštara; Tanjir je u čorbi ; Jaje snese koku)
- ❖ Pravimo deminutive (jaje – jajašce; sunce – sunašce ; dlaka - dlačica ; klupa – klupica)
- ❖ Imenoigranje (umesto početnog slova svog imena deca stave npr. slovo DŽ, R, LJ pa se dobije MAJA – DŽAJA, VANJA – RANJA, TAMARA – RAMARA)
- ❖ Kaži reči u množini (drvo – drveće; list – listovi; jaje – jaja)
- ❖ Izmisli lepe reči (draga, mila, fina dobra, lepa, slatka)
- ❖ Zajedničko ime za više reči (kaput, pantalone, haljina, košulja-odeća;)

- ❖ Azbukovo drvo (pet grana od drveta u različitim bojama a postoje i slova raznih boja, postavlja se svako slovo po boji na granu kojoj pripada, kićenje drveta rečima i slovima)
- ❖ Otkrivalica (Marija kao mačka, Đurđa kao đurđevak), grupisanje dece čija imena počinju istim slovima, sto sa obojenim poljima kao pano na koji deca ređaju slova onako kako ih otkrivaju, sto sa slovima , sto sa šešikom)
- ❖ Azbukvar imena (svako uradi svoju stranicu na određeno slovo)
- ❖ Pitalice
- ❖ Brojalice
- ❖ Brzalice

- Podsticanje govornog stvaralaštva – rečju do priče i pesme
 - ❖ Napiši priču
 - ❖ Završi priču
 - ❖ Složi priču na bazi datih sličica
 - ❖ Reč – rečenica – priča ; pričamo na zadatu reč
 - ❖ Crtežom u priču
 - ❖ Završi priču crtežom
 - ❖ Crtam i stvaram priču
 - ❖ Crtež do crteža - priča
 - ❖ Zvukom do priče
 - ❖ Jedna slika – zagonetka, moja priča – odgonetka
 - ❖ Pričamo naopačke
 - ❖ Izmišljanje priča o čarobnim zemljama
 - ❖ Sastavljanje priče uz pomoć lutki kao motivacionog sredstva
 - ❖ Ja vama sliku – vi meni priču

JA I SVET OKO MENE

PROJEKTI

❖ NA PUTU OD KUĆE DO ŠKOLE

- ✓ Zvuci oko nas
- ✓ Voćnjak kroz godišnja doba
- ✓ Šetnja do livade
- ✓ Promenimo svoj izgled – igra sa dramskim elementima
- ✓ Dočekujem laste
- ✓ Kišna glista u našem dvorištu
- ✓ Gde i kako žive mravi

❖ JA I SAOBRAĆAJ

✓ Gradske ulice

- Želim ulicu u kojoj ću živeti...
- Pokloniću svojoj ulici...
- Želim da obojim ulicu u ...
- Pišem ime svoje ulice
- Premeštanje slova u imenu
- Čitamo smešna imena
- Otpevaj ime svoje ulice
- Koliko koraka ima ova ulica
- Kuda bih voleo da me odvede ova ulica...

✓ Prevozna sredstva

- Vrste prevoznih sredstava (stara – taljige, kočije, sanke, zaprežna kola, fijaker, jedrenjaci, splavovi, balvani ; moderna – voz, autobus, avion...)
- Ko ih pokreće (ljudi, životinje, vetar, motor)
- Po čemu se kreću
- Polazišta – dolazišta
- Osoblje vezano za prevoz

❖ EKOLOŠKE ZAPOVESTI KRALJICE PRIRODE

❖ REČNIK EKOLOŠKIH PORUKA

PISANJE
IMENA
IZVORA
PUTUJUĆA
PRIČA
ZAGONETKA

SUNCE
MESEC
ZVEZDE
MUNJA
GROM

REFLEKTOR
FENJER
LAMPA
SIJALICA
SVEĆA

MATEMATIKA
SERIJACIJA
KALSIFIKACIJA
PROSTORNE
RELACIJE

FIZIČKO
VASPITANJE

NESTANAK
STRUJE
BOJIMO SE
MRAKA

FENOMEN
SVETLOSTI I
SENKE

PRELAMANJE
SVETLOSTI
PROSTIRANJE
SVETLA
DUGA
ODBIJANJE
SVETLOSTI
MRAČNA KOMORA

ŠALJEMO
SVETLOSNE
SIGNALE
VATROMET

POZORIŠTE SENKI
ŠTA PRAVIMO TELOM

SVETLO – TAMNO
MEŠANJE BOJA

FENOMEN SVETLOSTI I SENKE

- **IGRE I AKTIVNOSTI**
 - ❖ Pogodi čija je senka
 - ❖ Pravimo čudovište
 - ❖ Otkrij
 - ❖ Igra pantomime
 - ❖ Sa povezom – bez poveza
 - ❖ Dužina senke se menja
 - ❖ Crtamo svoje senke
 - ❖ Lov na senke
 - ❖ Dodir senke- moja senka može biti
 - ❖ Igre papirnatim tanjirom
 - ❖ Igre plastičnim čašama
 - ❖ Posmatramo sunce kroz...

- ❖ Boje svetlosti
- ❖ Svetla muzika
- ❖ Tamna muzika
- ❖ Igra bojama
- ❖ Dugine boje
- ❖ Spektar duginih boja
- ❖ Pravimo slagalicu od duginih boja
- ❖ Otkrij najinteresantniju senku
- ❖ Aktivnosti na otvorenom prostoru
- ❖ Zašto te tvoja senka uvek prati i može li se pobeći od nje
- ❖ Sakrij se u mojoj senci
- ❖ Upoznaj moju senku
- ❖ Izbriši moju senku
- ❖ Stigni moju senku

- ❖ Siluete dece
- ❖ Svetlo se prostire pravolinijski
- ❖ Gde je dan
- ❖ Šta bi bilo kad ne bi bilo svetlosti
- ❖ Izvori svetlosti
- ❖ Pravimo sveće, fenjer i bateriju od plastelina
- ❖ Svetleći signali raznih boja
- ❖ Likovne istraživačke aktivnosti- čarolije boja i svetlosti

- ISTRAŽIVAČKE IGRE

TEME :

- ✓ Kretanje

- Galilejev ogled
- Zašto sve pada na zemlju
- Šta isteže gumenu traku
- Kliker u vrtešci
- Ko je jači
- Pokretanje i zaustavljanje
- Klikeri pušteni sa različitih visina
- Kako nastaju talasi

- ✓ U svetu elektriciteta i magnetizma

- Češalj se igra papirićima
- Elektricitet
- Figure plešu
- Plesači
- Električno klatno

- Snežna oluja
- Igre elektroskopom
- Sijalica svetli
- Igramo se magnetima
- Ključ na ekseru
- Razne šare
- Šareni cvetovi
- Patke na magnetu
- Guske u jezeru
- Pecanje ribica
- Fudbalska utakmica
- Trke automobila
- Konjske trke